

Фільм, створений з любов'ю

Лариса Наумова

«З любов'ю, Вінсент» (англ. *Loving Vincent*)

Автори сценарію: Яцек Денель, Дорота Кобела, Г'ю Велчман

Режисери-постановники: Дорота Кобела, Г'ю Велчман

Оператори: Трістан Олівер, Лукаш Зал
У головних ролях: Дуглас Бут, Сірша Ронан, Ейдан Тернер, Гелен МакКрорі, Елеанор Томлінсон

Композитор: Клінт Манселл

Монтаж: Дорота Кобела, Юстина Вершинська

Художник-постановник: Меттью Баттон
Великобританія, Польща. 2017.

Кадри з фільму «З любов'ю, Вінсент». Режисери Дорота Кобела, Г'ю Велчман. Великобританія, Польща, 2017.

Неординарний проект

З перших кадрів фільму відбувається дивовижне занурення у своєрідну реальність, у фантастичний за своєю колористикою й пластичною чуттєвістю незвіданий світ. Насиченість барв, яскравість кольорів, особлива техніка малюнка – це все як інший вимір полонить, зачаровує і не відпускає до останнього кадру, спершу вражаючи, а надалі все більше й більше втягуючи у свою самотутню природу існування. Сказати, що техніка створення фільму надзвичайно вражає, – нічого не сказати. Стрічка «З любов'ю, Вінсент» є першим в історії повнометражним фільмом, повністю написаним олійними фарбами.

Події, про які йдеться у фільмі, відбуваються за рік після смерті нідерландського художника Вінсента ван Гога. Це таке собі приватне аматорське розслідування, що відкриває обставини останніх днів життя великого художника, з метою встановлення причин його загадкової смерті, випадково розпочате і здійснюване сином листоноші Арманом Руленом.

Юнак спершу не вдоволений своєю місією. Він має передати Вінсентового невідправленого листа його брату Тео. Та з'ясовується, що Тео ван Гог помер через кілька місяців після брата. Арман вирішує все ж виконати доручення свого батька-листоноші й передати лист вдові Тео. Щоб знайти її, він прибуває у невеличке містечко, де художник прожив останні дні. Незвичні обставини смерті Вінсента зацікавлюють юнака, і той намагається зрозуміти, що відбулося рік тому. Яку роль у смерті художника відіграла родина брата, його випадкові і невідповідні знайомі, що мешкають у містечку, і, зрештою, лікар Поль Гаше. Шукаючи відповіді, Арман Рулен все більше наближається до розуміння особистості Вінсента ван Гога, переймається його незвичною долею і загадковою смертю.

Техніка створення фільму через картини ніби переносить дію у світ Вінсента ван Гога. Герої цієї оповіді, головні і другорядні, є персонажами переважно тому, що їх зображено на картинах художника, й зображено так, як це зробив би тільки він. Зокрема, головний герой стрічки – ре-

альний юнак Арман Рулен (картина «Портрет Армана Рулена»). Місця дії – також ті й такі, якими їх бачив ван Гог і зобразив на своїх славних полотнах. Загалом в основі фільму – натюрморти, пейзажі, герої 120-ти картин художника і листи з його особистого архіву.

Досягається дивовижне враження існування у вангогівському вимірі, у світі картин майстра з фантастичними яскравими, соковитими і виразними кольорами, мазками, які живуть у власному ритмі, з особливою пластикою і точно вловленою пластичною природою кожного предмета. Завдяки особливій техніці фільму складається відчуття життя кожного окремого кадру. Зображення, навіть статичне, за рахунок його проробки мазками, ніби дихає. Його пульсація залишається дивовижним післямаком надовго по перегляді.

Основне у фільмі відбувається в такому насиченому вангогівському колористичному вирішенні, що автори, схоже, занепокоєні, чи зможуть глядачі сприймати кадри і сцени такої концентрованої насиченості. Тому, ймовірно, вирішили подати флешбеки чорно-білими. Ті ж слугують блідими острівцями перепочинку для ока у вирі фантазії й повнокривної гри кольорів. Крім того, чорно-білі епізоди технічно з'являються тоді, коли на екрані фігурують місця дії, не зображені на картинах самого художника. Таким чином, автори проекту тактовно намагалися уникнути самотійного відтворення місць, покладаючись головним чином на тогочасні фотографії.

Остаточо призвичаїтися до техніки фільму так і не вдається, навіть переглянувши стрічку до кінця. Колір, пластика форми, техніка мазка та дивовижне їх екранне втілення як атракціон щоразу дивують своєю винахідливістю, точністю і водночас простотою.

Попри достатньо інтенсивне розгортання сюжету і подій, розкриття характерів головних і другорядних героїв, колір і форма реалізації оповіді залишаються однією з основних інтриг цієї неординарної стрічки.

Не менш цікавим, ніж сюжет фільму, є спосіб його ство-

рення. Це окрема історія, також дещо детективна, дещо мелодраматична, а в чомусь і лірична.

Про складність поставленого перед авторами стрічки завдання свідчать цифри: одна секунда фільму складається з 12 картин, а фінальна версія – з 56 800. Лише на написання картин пішло два роки. Загалом же над фільмом працювали сім років.

Головний режисер проекту Дорота Кобела спершу задумала фільм як короткометражку. За освітою художник і віддана прихильниця творчості ван Гога, вона планувала особистий проект і хотіла намалювати усі кадри сама. Однак зрозуміла, наскільки великим може бути резонанс цієї історії та фільму, й розширила свій задум.

Пізніше в ролі сценариста й режисера до роботи долучився Г'ю Велчман. Його неймовірно захопило відкриття особистості ван Гога. Крім того, він добре усвідомлював комерційну привабливість теми.

Проте, незважаючи на унікальність проекту, автори постійно стикалися з фінансовими проблемами. Потенційні інвестори ставилися до фільму з великою обережністю саме через його безпрецедентність і брак попереднього досвіду. Фінансування довелось збирати частинами. Перші кошти отримали, вигравши грант Польського інституту кіно. Згодом фільм підтримало ще кілька організацій у Польщі, Швейцарії, Великобританії та Катарі. Також проведено успішну кампанію на Kickstarter¹ зі збирання коштів на навчання художників.

Концепція і виробництво

Основою для фільму стали листи ван Гога. А стимулом – цитата з його листа, де він пише: «Ми не можемо говорити інакше, аніж нашими картинами». Дорота Кобела, сприйнявши їх буквально, поставила за мету створити фільм, де картини самі б розказали історію.

Режисери використали картини майстра як локації й «оживили» реальних героїв, зображених на них. Вони за два тижні зняли 95-хвилинний фільм з акторами на тлі хромакею². Іще два тижні було витрачено для зйомок тла і дублерів у Польщі задля завершення ігрової версії. На цьому етапі виробництво відбувалося за участі звичної знімальної групи. Щоправда, склад її був не зовсім звичайним. Над фільмом працювали досвідчені оператори Лукаш Зал (відомий за фільмом «Іда») і Трістан Олівер (відомий за анімаційним ляльковим фільмом «Незрівняний містер Фокс»). Композитор стрічки – Клінт Менселл свого часу писав музику до фільмів «Реквієм за мрією» та «Чорний лебідь». Молоді та вже відомі актори Дуглас Бут,

Сірша Ронан, Ейдан Тернер і Елеанор Томлінсон увійшли в основний акторський склад фільму.

Надалі режисери поєднали ігровий матеріал з картинами ван Гога, використовуючи комп'ютерну анімацію для надання статичному задньому тлу тривимірності. Закінчивши фінальний монтаж, перейшли до живопису.

В більшості епізодів, окрім чорно-білих, режисери хотіли втілити справжні мазки, зроблені вручну, які передавали б неповторний стиль художника. Комп'ютерна анімація у цьому випадку була б недоречна.

За словами Д. Кобели, «В мазках картин Вінсента є свій ритм, який неможливо передати за допомогою ротоскопіювання³. Для цього необхідна творча анімація. Необхідно було контролювати кожен кадр і анімувати кожен мазок»⁴. До проекту запросили художників. Спершу – двадцять, а наприкінці їх було вже в шість разів більше.

Знімальна група створила 97 робочих станцій для анімації, де працювали художники з усієї Європи. Довелось обладнати аж три студії: дві в Польщі, у Гданську та у Вроцлаві, й одну в Греції, в Афінах. Кожен художник мав своє місце, де малював свою частину фільму.

Художникам давали фотофрейм – стоп-кадр відзнятого раніше матеріалу, й вони копіювали й анімували цей кадр. Кадр проектували за допомогою проектора на полотні, і художник робив його копію в унікальній техніці ван Гога. Картину виконували олійними фарбами і фотографували після завершення. Кожна секунда вміщує 12 картин. Останні корективи вносили на комп'ютері, і хоча без деяких змін не обійшлося, фільм повністю складається саме з цих кадрів⁵.

Український внесок у проект

До створення першого у світі фільму, написаного олією на полотні, залучили 125 художників (не враховуючи комп'ютерних графіків) з 19 різних країн світу. До участі приєдналися і українські художники з Києва, Львова, Одеси, Тернополя, Чернігова та Запоріжжя: Катерина й Тетяна Очередьки, Марія Шепеленко, Віталій Мурін, Ярослав Свірняк, Анастасія Бонішко, Марина Савченко, Світлана Гавришук, Юлія Решетник, Андрій Македон, Андрій Ковтунович, Олена Горголь та Олександр Башинський. За словами Г'ю Велчмена, після поляків це друга за кількістю команда.

Необхідна була злагоджена, якісна і швидка робота. Українська команда з 13 осіб відзначалася своєю швидкістю. «Це визнали. Про це говорять і Дорота Кобела, і Г'ю Велчман – основні продюсери та режисерка. Вони нам дякували, казали, що по суті без нас би цей фільм так не просунув

¹ *Kickstarter* – сайт фінансування творчих проектів за схемою краудфандингу.

² Хромакей (англ. *chroma key*), або «зелений екран», «синій екран», кольорова електронна рір-проекція чи рір-проекування широко використовується в цифровій технології кіновиробництва та на телебаченні – технологія суміщення двох чи більше кількостей зображень чи кадрів в одній композиції. Часто хромакей застосовується для заміни ділянок зображення іншими зображеннями.

³ Ротоскопіювання (англ. *rotoscopy*) – анімаційна техніка, в якій анімаційний фільм створюють шляхом окреслення кадр за кадром натурального фільму (з реальними акторами і декораціями). Спершу заздалегідь знятий фільм проектували на кальку, і його вручну вимальовував художник, нині з цією метою активно використовують комп'ютер.

⁴ O'Falt Chris 'Loving Vincent': How 125 Artists and 65,000 Paintings Made the World's First Oil-Painted Movie. Aug 21, 2017 10:00 am – <http://www.indiewire.com/2017/08/loving-vincent-125-painters-first-hand-oil-painted-animation-1201867696/>

⁵ Там само.

ся. У нас збереглась досить сильна академічна школа, тому ми себе так зарекомендували», – свідчить Віталій Мурін⁶. Українці загалом написали понад дев'ять тисяч картин, що становить 15 хвилин екранного часу фільму. «Ці хвилиночки розкидані по всій стрічці, – зазначає Світлана Гавришук з Одеси, – Ми працювали й над портретними сценами, й над сюжетними розмовами, й над сценами з рухом камери (одні з найскладніших, бо в них рухається не тільки фігура, а й абсолютно весь кадр). Дехто з нас робив навіть ключові кадри, це базові кадри, у яких розробляється стилістика і колорит сцени. Українці писали і чорно-білі, і кольорові сцени, але більшість із нас працювали над кольоровою частиною стрічки. Всі художники фільму поділялися на команди, які працювали над різними персонажами. Й у кожній команді був хоч один з нас. Відповідно українці зробили свій внесок у творення майже кожного персонажа. Також багато хто з нас працював над так званим “перетворенням”, це таке ніби цікаве перетікання однієї сцени в іншу. Їх особливо добре видно на стиках кольорових і чорно-білих сцен. Дуже цікава і творча робота»⁷.

Слід зауважити, що не всім художникам доручали розробляти ключові кадри, адже на такому кадрі базувався характер та особливості сцени, а це колір, характер мазків, кількість нанесення фарби, елементи тла, освітленість тощо. Українські художники працювали в тому числі й над створенням ключових кадрів.

Сестри Тетяна і Катерина Очередьки пригадують, що дізналися про проект ще в 2015 році. Тоді у соцмережах з'явилося відеозвернення до українських художників. Запрошували художників-живописців, що відчувають стиль ван Гога і могли б працювати так, як це робив він. Тетяна і Катерина вирішили спробувати: надіслали портфоліо і виконали додаткове завдання – портрети в стилі *Noir* (чорно-білому) і в манері робіт самого ван Гога. Вони обидві пройшли відбір й потрапили на стажування, де їх навчали основам анімації й володінню програмою, в якій планувалося створювати фільм.

Як зазначають сестри: «Важко було адаптувати художнє бачення до можливостей анімації. Яюсь ми зробили два крутих *keyframe* – ключових кадри. Та анімувати їх у швидкості, необхідній для фільму, було неможливо. Для цього є обмежена палітра кольорів і обмежена кількість мазків»⁸.

Надзвичайно складно було створювати та відтворювати гаму фарб з палітри ван Гога, цю неймовірну магію кольорів. «І навіть завдання зберегти колір від першого кадру

до 700-го – нелегке завдання. Ти маєш бути весь час в напрузі і контролювати весь процес. Маєш зберегти кількість мазків від першого до останнього кадру»⁹.

Необхідно було працювати одразу і швидко, і якісно, і адаптувати анімацію до стилю ван Гога. «До того ж його роботи, на які спиралися художники, були написані в різний час, і його стилістика постійно змінювалась... Потрібно все це поєднати для цілісності фільму. Це також важке завдання»¹⁰. Фільм являє собою ще й приклад прискіпливої й скрупульозної праці дизайнерів, що якраз і намагалися привести роботи ван Гога до певної візуальної єдності. Головний герой Арман, приміром, іноді «входив» у картини, що відрізнялися від його власного образу за технікою штриха, порою року чи часом доби. Саме з метою такої гармонізації і створено 377 картин «за мотивами» полотен ван Гога. Львівський художник Віталій Мурін зізнається: «Я працював 9 місяців. За цей час я особисто намалював близько хвилини. Уявіть! За 9 місяців – 1 хвилина. І це, як мені сказали, один із найкращих результатів. Це надзвичайно трудомісткий проект. Але я вважаю, що результат вартував усіх зусиль»¹¹.

Роботи, створені для фільму, було показано в різних країнах світу. Наприклад, на виставці в Музеї *Noord Brabants Museum* в *Den Bosch* у Нідерландах експонувалося 120 картин, зокрема й українських художників, а також можна було ознайомитися і з самим процесом їх створення. Діяла виставка і у польському Гданську в *Oliwskim Ratuszu Kultury*. Деякі з картин можна придбати через головний сайт проекту.

Отже, робота над фільмом стала унікальною можливістю для багатьох його учасників висловити свою шану та захоплення талантом великого нідерландського художника. Фільм дістав міжнародне визнання: позитивні відгуки критики й понад два десятки міжнародних нагород, зокрема Премію Європейської кіноакадемії за кращий анімаційний фільм, приз глядацьких симпатій Міжнародного анімаційного фестивалю в Анесі, призи Польської кіноакадемії тощо. Також він став номінантом *BAFTA* та «Оскара».

Стрічка «З любов'ю, Вінсент» народжувалася з любов'ю і вірою, поставала з кожним мазком, кожним штрихом, набуваючи реальності завдяки глибоким відчуттям, розумінню спільної справи. Тож не дивно, що екран вібує емоціями, й усіма можливими барвами вони передаються глядачеві.

Сама ідея фільму, надзвичайно жертвна і людяна, звучить дивовижно просто й незвично в часи зиску, зневіри й споживацтва. Маємо своєрідне кіновідкриття генія великого майстра живопису, яким залишається Вінсент ван Гог.

⁶ Цибух Ірина. Чим українські художники здивували режисерів першого у світі фільму написаного олією «З любов'ю, Вінсент»? (Фото, відео) 13.12.2017. – <https://hromadskeradio.org/ru/news/2017/12/13/chym-ukrayinski-hudozhnyky-zdyvuvaly-rezhysyerv-pershogo-u-sviti-filmu-napysanogo-oliiyeyu-na-polotni-foto-video>

⁷ Ковалевська Аніта. Усе, що ви хотіли знати про роботу над фільмом «З любов'ю, Вінсент!». 13.12.2017. – <http://artukraine.com.ua/a/use-shcho-vi-khotili-znati-pro-robotu-nad-filmom-z-lyubovyu-vinsent/#.WrzRrS5ua70>

⁸ Сестри Очередько – художниці фільма «С любов'ю, Вінсент!». Репортаж – artifex.ru/анимация/сестры-очередько

⁹ Цибух Ірина. Чим українські художники здивували режисерів першого у світі фільму написаного олією «З любов'ю, Вінсент»? (Фото, відео) 13.12.2017. – <https://hromadskeradio.org/ru/news/2017/12/13/chym-ukrayinski-hudozhnyky-zdyvuvaly-rezhysyerv-pershogo-u-sviti-filmu-napysanogo-oliiyeyu-na-polotni-foto-video>

¹⁰ Сестри Очередько – художниці фільма «С любов'ю, Вінсент!». Репортаж – artifex.ru/анимация/сестры-очередько

¹¹ Сліпченко Катерина. З любов'ю до Вінсента. 23 листопада 2017. – https://zaxid.net/z_lyubovyu_do_vinsenta_n1442281